

XVI. YÜZYILDA KIRŞEHİR SANCAĞINDA NÜFUS YAPISI

Doç. Dr. Rafet METİN¹

Öz

XVI. Yüzyılda Kırşehir Sancağının nüfus yapısının oluşmasında, bir takım sosyal zümrelerin yanında esas unsur olarak yerleşik köylü reaya ile konar-göçerler etkili olmuştur. Bu yapıya genel nüfus içerisinde sayıları pekde fazla olmayan gayr-i müslim nüfusu da ilave etmek gerekmektedir. Yüzyılın başında 2.754 olan toplam sancak nüfusu yüzyılın ortasında 9.222'ye sonunda ise 24.346'ya yükselmiştir. Bu çalışmada Başbakanlık Osmanlı Arşivinde bulunan, TD 19 (H. 890/M. 1485) Mufassal Tahrir Defteri olarak kaydedilen defter ile Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyud-ı Kadime Arşivinde bulunan TD139 (H. 992/M. 1584) Mufassal Tahrir Deftere ek olarak 998 Numaralı Muhasebe İcmal Defterinden istifade etmek suretiyle anılan yüzyıl boyunca Kırşehir Sancağında vuku bulan nüfus hareketliliği ve nüfus yapısı değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Kırşehir Sancağı, Nüfus, Konar-göçer, Gayrimüslim

Population Structure in the District of Kırşehir in XVI. Century

Abstract

Besides social coteries, as base factor peasant ayah and migrant settlers had an impact on formation of the structure of population of Kırşehir district. We also need to add non-Muslim population to this structure who are not so much the numbers in the general population. Total district population is 2754 at the beginning of the century. The population increased in 9222 at the mid of the century and reached 24346 in the later century. In this study, benefiting basically detailed tahrir register of TD 19 (H. 890/M. 1485) numbered which is available in the Ottoman archives of the prime ministry, detailed tahrir register of TD139 (H. 992/M. 1584) numbered which is available in archive of Kuyud-ı Kadime of general directorate of land registers and 998 numbered accounting extract register, population mobility and population structure have been tried to evaluate in the district of Kırşehir.

Keywords: District of Kırşehir, Population, Migrant Settler, Non-Muslim.

1 Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü. rafet_metin71@hotmail.com

Giriş

Son yıllarda Anadolu kentlerinin Osmanlı Devleti dönemindeki durumunu inceleyen çalışmalar oldukça hız kazanmıştır. Sancak bazında ele alındığında Anadolu sahası ile ilgili olarak pek çok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar dikkatle incelendiğinde, çoğu araştırmacının kentlerle çevrelerdeki kırsal bölge arasındaki ilişkileri dikkate almama eğiliminde olduğu görülmektedir. Ancak, Anadolu kentlerinin ilgi çekici bazı özellikler yansıttığı ve hiçbir kentin kırsal çevre ile bölgedeki kentlerden kopuk olmadığı görülmektedir.² XVI. yüzyılda Anadolu kentlerinin kent-kır ilişkisi bu çarpıcı özelliği gösterirken, bu kentlerin daha çok akarsu yakınlarında kurulmuş oldukları da dikkat çekmektedir. Yine, bu kentlerin eski yerleşim merkezlerinin üzerinde kuruldukları da bir gerçektir. Özellikle, Ege kıyısında Gediz Çayı ile Büyük Menderes arasındaki bölge ile Kızılırmak-Yeşilirmak vadisi, Dicle ve Fırat Vadileri örnek olarak gösterilebilir.³ Bizim çalışma sahamız olan Kırşehir'in de içerisinde bulunduğu Kızılırmak Havzası, Fırat Havzasından sonra Türkiye'nin en büyük havzasıdır. Güney-kuzey doğrultulu akarsuların suladığı verimli topraklar büyük yer kaplamaktadır. Doğal ortamın uygunluğu dolayısıyla anılan yerleşim yeri, tarihin her devresinde cazibe merkezi olmuştur. Hititler, Frigler, Persler, Galatlar ve Romalılar anılan bölgede egemenlik kurmuşlardır. Roma'nın ikiye ayrılmasından sonra Bizans İmparatorluğu'nun Asya'daki toprakları içerisinde kalan ve Orta Çağın en uzun bölümünü Bizans'ın egemenliği altında geçiren bölge, 1071 Malazgirt Savaşından sonra Anadolu ile Türkistan arasında oluşan göç kanalının içinde kalmıştır. Bu kalandan aşağı yukarı 200 yıl içerisinde Oğuz Türklerinin büyük çoğunluğu Anadolu'ya göç etmiştir. Göçler, kısa bir zamanda ve toplu bir halde cereyan etmemiş, anılan yıllar boyunca kümeler halinde gerçekleşmiştir. Anadolu'nun fethi ve anılan yerdeki Türk yerleşmesi de buna paralel olarak cereyan etmiştir. Türkler bu uzun göç zamanı içerisinde göçebe, yarı göçebe ve yerleşik hayat yaşayanlardan olmak üzere kümeler halinde Anadolu'ya gelirken, çadırlarını, yetiştirdikleri hayvanları, göçebe ve yerleşik yaşayışa ait kültürlerini, silahlarını ve elbette edebi değerlerini Anadolu'ya getirmişlerdir.⁴ Bu göçlerden sonra Anadolu'nun diğer kesimlerinde olduğu gibi çalışma sahamız olan, Kırşehir de önemli miktarlarda Türk nüfusu yerleşmiştir. Kendi bey ve idarecilerinin komutasında hareket eden bu kitleler, anılan bölgede sahipsiz arazilerden uygun buldukları bölgelere yerleşmişlerdir. Yine bu kitlelerden önemli bir kısmı da yarı göçebe hayatlarını devam ettirmişlerdir.⁵ Anadolu Selçukluları döneminde özellikle Kırşehir önemli bilim ve sanat merkezi haline gelmiştir. Güney ve Güneydoğudan gelen ticaret yollarının kavşak noktasında bulunması sebebiyle şehirde de kısa zamanda hanlar, dükkanlar ve pazar yerlerinin kurulduğu görülmektedir. Bu du-

2 Suraiya Faroqhi, **Osmanlı'da Kentler ve Kentliler**, İstanbul, 2004, s. 14.

3 Faroqhi, **Kentler ve Kentliler**, s. 14.

4 Faruk Sümer, "Anadolu'ya Yalnız Göçebe Türkler mi Geldi?" **Bellekten**, C. XXIV(1960), S. 196, s. 592-593.

5 Fuad Könrülü, **Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu** Ankara 1994 s. 46.

rum anılan şehirde şehirleşme düzeyinin hızlı bir şekilde yükselmesine neden olmuş, mevcut Türk yapısı korunmuştur.⁶ Osmanlı Devletinden önceki beylikler döneminde bölgedeki mevcut Türk nüfusu varlığını devam ettirmiştir. İl bölgesinin, Osmanlıların eline geçmesinden sonra doğudan ve Kuzey Suriye'den gelen konar- göçerler sayesinde hayvancılığı tarımla tamamlama imkânı sağlanabilmiştir.⁷ Böylece yerleşik hayatın vazgeçilmez unsuru olan tarım ile konar-göçer hayatın temel faktörü olan hayvancılık birlikte yapılmaya başlanmıştır. Bölgenin ekonomik, sosyal ve kültürel hayatında önemli değişikliklere yol açan bu hareketlilik çalışma dönemimiz olan XVI. Yüzyıl boyunca sürmüştür. Bu çalışmada, Başbakanlık Osmanlı Arşivinde bulunan, TD 19 (H. 890/M. 1485) Mufassal Tahrir Defteri olarak kaydedilen Defter ile Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyud-ı Kadime Arşivinde bulunan TD139 (H. 992/M. 1584) numaralı Mufassal Tahrir Deftere ek olarak 998 Numaralı Muhasebe İcmal Defterinden istifade etmek suretiyle anılan yüzyıl boyunca Kırşehir Sancağında vuku bulan nüfus hareketliliği ve nüfus yapısı değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Kırşehir Sancağında Nüfus

KIRŞEHİR SANCAĞI	I.Tahrir-1485	II.Tahrir-1526	III.Tahrir-1584
Toplam Nüfus	2.754	9.222 ⁸	24.346

1. I. Tahrirde (1485) Kırşehir Sancağında Nüfus

Çalışma sahamızda bulunan Kırşehir Sancağındaki nüfus dağılımı Bozok Sancağındaki nüfus dağılımına benzemektedir. Çünkü her iki sancakta da nüfusun belirlenmesinde konar-göçerlerin rolü büyük olmuştur. Hicrî-890 (M. 1485)'te sancak genelinde nim, bennak ve caba kayıtlı yaklaşık 338 vergi nüfusuna karşılık, 511 nefer mücerred kayıtlı bekar nüfus vardır.(köylerde tespit ettiğimiz mücerred grubu 104 iken konar-göçer cemaatlerde bu sayı 407 civarındadır) Bu durum bölgede yerleşmenin henüz daha tam manası ile gerçekleşmediğini göstermektedir. Zikredilen sayılar haricinde herhangi bir vergi dilimine sahip olmayan bizim de vasıfsız olarak nitelendirdiğimiz 1829 neferlik bir zümrenin de varlığı dikkat çekmektedir. Anılan tarihte toplam on üç adet köy tespit edilmiştir. Bu durumda köy başına düşen evli hâne sayısı yaklaşık 20 civarında iken, bekar nüfus miktarı ise, 45'i bulmaktadır. (79 neferlik caba miktarı da bekar nüfusa dahil edilmiştir.) Bekar nüfusun evli nüfusa oranının % 100'ün üzerinde olması bölgede bulunan konar- göçer grupların hemen hemen tamamının mücerred vergi dilimi içerisinde bulunmasından kaynaklanmaktadır. Bu tahrirde toplam nüfusa baktığımızda 849 nefer (nim, bennak, caba, mücerred) kayıtlı nüfusun yanında 1829 adet vasıfsız, 4 adet hariçten gelip

6 Sümer, *age*, s. 183.

7 Halil İnalçık, *Osmanlı İmparatorluğunun Ekonomik ve Sosyal Tarihi*, C. 1 (1300-1600), Eren Yay., İstanbul, 2000, s. 79.

8 998 Numaralı Maliye Defterine göre Bozok Kazasına tâbi Kırşehir Kazasının toplam 9222 neferi vardır. s.682

Kırşehirde mütemekkin olanlarla birlikte 72 neferlik muaf grubunu da eklediğimizde yaklaşık olarak 2754 neferlik bir nüfus potansiyeli ortaya çıkmaktadır. İlhan Şahin 1485'te Kırşehir'in idarî bakımdan Bozok Livasına bağlı bir kaza olduğunu bu tarihte kaza merkezi olan Kırşehir'in 1000 civarında bir nüfusa sahip olduğunu ifade etmektedir.⁹

Köy Adı	Nim	Bennak	Caba	Mücerred	Toplam
Hacim nd, Kara Öyük	80	16	35	42	173
Mucur	23	-	5	7	35
Cemele	13	14	7	5	43
Yenice	8	-	2	1	11
Kızılca	8	1	4	4	17
Göynük	10	-	3	1	14
Kocacı	5	-	-	1	6
Selmisenk	7	2	19	5	33
Orta Köy	19	-	-	2	21
Denalende	8	1	2	3	14
BazarcıkÖyük ¹⁰	-	-	-	5	5
Haydari ¹¹	-	-	-	18	18
RitarikndNa'alger ¹²	-	-	-	3	3
Reaya-yı ¹³ Derbend-i Şehr	39	5	2	7	53
Toplam	220	39	79	104	442

9 İlhan Şahin, "Osmanlı Devrinde Kırşehir'in Sosyal ve Demografik Tarihi (1485-1584)" Türk Kültürü ve Ahilik, XXI. Ahilik Bayramı Sempozyumu Tebliğleri , 13-15 Eylül 1985-Kırşehir, İstanbul, 1986, s.228

10 BOA TD 19 s.288 Alaüddeve Bey tarafından Şeyh Nureddin'e dua-yı devlet için tapusu ile birlikte verilmiştir. Şeyhin yanında Mevlana Nureddin, Mevlana SeyyidAhmed (hatip), Ahmed Fakih (müezzin), ve Mevlana Bedreddin diye bilinen toplam 5 nefer vardır.

11 BOA TD 19 s.287 Haydari Zaviyesi için tasarrufta bulunan iş bu 18 kimse derviş-zadelerden dir.

12 BOA TD 19 s.290 Hoca Haydari Zaviyesinde tasarruf olunur.Birisi şeyh olmak üzere toplam üç kişi vardır.

13 BOA TD 19,s.279, Köy olmamasına rağmen bu grubu da buraya almamızın nedeni nim, bennak ve caba vergi dilimlerine dahil edilmeleridir.

I. Tahrirde (1485¹⁴)'te 13 köy, 91 cemaat ve 43 adet bölüklerle birlikte yaklaşık 2754 olan bölge nüfusu, II. Tahrirde (1530)'da 10 köy, 115 cemaat ve 27 adet bölüklerle birlikte 9222'ye yükselmiştir.¹⁴

2. III. Tahrirde (1584) Kırşehir Sancağında Nüfus

Anılan tahrirde Kırşehir Sancağında nim, bennak, çift, ekinlü ve caba olarak kaydedilen 20.802 neferlik vergi nüfusuna karşılık 368 nefer mücerred nüfus vardır. Bu durumda ortalama köy başına düşen evli hâne sayısı yaklaşık 20 iken, bekar nüfus miktarı ise, 10 civarındadır. (bu nüfusa 6405 caba ile, 368 mücerred grupları dahildir.) Sancak genelinde toplam nüfus ise, 21170'tir (nim,bennak, caba, çift ekinlü ve mücerred) bu nüfusa gayr-i müslimler dahildir. Ancak bu dönemde bölgede bulunan ve herhangi bir vergi dilimi içerisinde yer almayan yüzde pare yörükleri ile birlikte çeşitli sebeplerle muaf olan reayanın yanında, idarî, sosyal ve kültürel hizmetlerde bulunanlar ve sipahi-zadeler bu toplama dahil değildir. Ayrıca daha önceden de belirttiği üzere deftere reaya olarak kaydedilip de herhangi bir niteliği olmayan ve vasıfsız olarak değerlendirdiğimiz kimseler de anılan rakama dahil değildir. Yaklaşık olarak 3176 neferlik bir gruba tekabül eden bu rakamı da genel toplama eklediğimizde 24.346 rakamına ulaşmış oluruz. Bu tahrirle birlikte idarî açıdan daha net bir örgütlenme biçimi ortaya çıkmış, başta merkez Kırşehir Kazası olmak üzere, Hacı Bektaş, Süleymanlı, Konur,Günyüzü, Dinek, Keskin ve Çiçek Dağı olmak üzere toplam sekiz nahiyeye ihdas edilmiştir. Nüfusun nahiyelere göre dağılımı da aşağıdaki gibidir.

III. Tahrire (1584) göre toplam nüfusun nahiyelere göre dağılımı aşağıdaki gibidir:

Nahiyeye	Köy	Nim	Çift	Bennak	Ekinlü	Caba	Mücerred	Toplam
Merkez	117	952	356	869	78	971	309	3535
Hacı Bektaş	79	1047	149	1175	-	1345	-	3716
Süleymanlı	125	1283	38	1291	7	1627	1	4247
Konur	120	834	315	726	4	608	1	2488
Günyüzü	90	618	307	629	-	641	11	2206
Dinek	35	306	4	372	1	345	1	1029
Keskin	85	860	3	825	13	793	17	2511
Çiçekdağı	101	1208	-	123	4	75	28	1438
Toplam	752	7108	1172	6010	107	6405	368	21.170

14 998 Numaralı muhasebe İcmal Defteri, s.682. Bu tahrirde Çongar Cemaati'nin mütemekkin olduğu Hacim Köyü toplam 243 nefer olarak tespit edilmekle birlikte malikane geliri Hacı Bektaş Zaviyesine aktarılmıştır. s.679, Yine Çongar Cemaati'nin mukim olduğu Murur Köyü ise toplam 102 nefere sahiptir. Malikane gelirinin yarısı Ahi Evran diğer yarısı ise Aşık Paşa Zaviyelerine aktarılmıştır .s.680, Uz kişi (Öz Kişi) cemaati'nin ikamet ettiği Cemele Köyü 72 nefere sahip olmakla birlikte malikane gelirinin tamamı Şeyh Süleyman Zaviyesine aktarılmıştır. s.678, Yörügan Cemaatinin mukim olduğu Yenice Köyü 10 nefere sahiptir. Belgede " Yörügan-ı Kal'a-i Cemele" olarak geçmektedir. Bu köyünde malikane geliri Şeyh Süleyman Zaviyesine aktarılmıştır. s.674, Kocacı, Haydari, Orta, Göynük, Selmisenk ve Kızılca Kövleri için bkz avni defter s. 649. 653. 659. 661. 675. 679.

Yukarıda da belirtildiği üzere, I. Tahrirde (1485)'te 2754 olan bölge nüfusu II.Tahrirde 9222'ye son tahrir olan III.Tahrirde ise, % 100'ün üzerinde bir artış ile, 24.346'ya yükselmiştir. Son tahrirde nüfus yapısındaki bu hızlı artışın sebebi Bozok Sancağında olduğu gibi özellikle XVI. Yüzyılın ortalarından itibaren başta Dulka-dirlü Türkmenleri olmak üzere birçok kabile ve cemaatin ikamet etmek üzere tercih ettiği bölge olmasından ileri gelmektedir.¹⁵ Bu tahrirde yaklaşık 2000 neferin üzerinde tespit ettiğimiz yüzde pare yörükleri de önemli bir yekün teşkil etmektedir. Bu gruplar Özellikle Çiçekdağ Nahiyesinin teşekkülünde birinci derecede rol oynamışlardır. Bu konuya konar-göçerler konusunda teferruatlı bir şekilde değinilecektir. Bu açıklamalardan sonra üç tahrir itibarıyla Kırşehir'de bulunan köylerin buldukları nüfus aralıklarına geçebiliriz.

Kırşehir Sancağında bulunan köylerin yer aldıkları nüfus aralıkları I.ve II. Tahrirler kıyaslandığında büyük farklılıklar göstermemektedir. Ancak III. Tahrirde nüfus aralıklarının büyük oranda açıldığı görülmektedir. Bu farklılığın oluşmasında en önemli faktör Kırşehir'in son tahrir ile birlikte gelişimini tamamlaması ve Merkez Kırşehir olmak üzere, Hacı Bektaş, Süleymanlı, Konur, Günyüzü, Dinek, Keskin ve Çiçekdağ adları ile anılan nahiyelerinin oluşmasıdır. Ayrıca ilk iki tahrire nazaran son tahririn daha sıhhatli yapılmış olabileceği ihtimalini de göz önünde bulundurmak lazımdır.

Kırşehir'de bulunan Köylerin bulunduğu Nüfus Aralıkları

NÜFUS ARALIKLARI	1485	1530	1584
0-19	10	4	246
20-49	2	1	345
50-99		3	101
100-199	1	1	18
200-299		1	1
300+			1

Tablodan anlaşılacağı üzere, I. ve II. Tahrirde köylerin nüfusu 0-19 aralığında kümelendiği görülmektedir. I. Tahrir de anılan nüfus aralığında 10 köy varken II.Tahrirde 4'e düşmüş, III.Tahrirde 246'ya ulaşmıştır. 20-49 aralığında ise, I. Tahrirde 2 köy bulunurken II. Tahrirde bu sayı 1'e gerilemiş, III. Tahrirde ise 345'i bulmuştur. 50- 99 nüfus aralığında I.Tahrirde köye tesadüf edilmez iken, II. Tahrirde 1 köyün yer aldığı saptanmıştır. III. Tahrirde ise 101 köy tespit edilmiştir. 100-199 aralığında I. ve II. Tahrirlerde 1 köy bulunmakla birlikte III. Tahrirde bu sayı 18'e yükselmiştir. 200-299 aralığında I.Tahrirde köy olmamasına karşın II.Tahrirde 1 ve III. Tahrirde de 1 köye tesadüf edilmiştir. 300+ aralığında ilk iki tahrire göre her hangi bir köy bulunmazken III. Tahrirde 1köy tespit edilmiştir.

Görülüyor ki, özellikle yüz yılın ikinci yarısından itibaren hem köy sayısında hem de köylerin nüfus aralıklarında bir artış gözlemlenmektedir.

15 Tufan Gündüz, *age*,s.21

B. Kırşehir Sancağında Gayr-i Müslim Nüfus

1. I.Tahrirde (1485) Kırşehir Sancağında Gayr-i Müslim Nüfus

Kırşehir Sancağında, I.Tahrirde (1485) yer alan 13 köyden 5'inde gayr-i müslim nüfus tespit edilmiştir. Mucur köyünde ¹⁶ toplam 35 neferin tamamı gayr-i müslim olarak geçmektedir. Göynük köyünde,¹⁷ toplam 15 neferden 12'si gayr-i müslim, Selmisenk köyünde ise, ¹⁸ 33 neferden 11'i gayr-i müslimdir. Orta köy¹⁹ de bulunan 21 neferin tamamı kayıtlarda gayr-i müslim olarak geçmektedir. Denalende²⁰ olarak bilinen köyde ise 14 neferin tamamı gayr-i müslim olarak kaydedilmiştir. Bu tahrirde yaklaşık olarak toplam 2754 neferden 93'ü gayr-i müslim olarak kayıtlara geçmiştir.

2. II. Tahrirde (1584) Kırşehir Sancağında Gayr-i Müslim Nüfus

II. Tahrirde (1584) ise, Hacı Bektaş Nahiyesi'nin köyleri olan Göynük²¹, Orta Köy²² ve Mucur²³ ile Süleymanlı Nahiyesinin köylerinden birisi olan Kılıçkaya köyünde toplam 334 nefer gayr-i müslim nüfusa tesadüf edilmiştir. Genel nüfusun 24.346 olduğu düşünülecek olursa bu tahrirde de gayr-i müslim nüfus oldukça azdır.

Kırşehir Sancağında gayr-i müslimlerin buldukları köylerin nüfus aralıklarına bakıldığında I.Tahrir (1485) itibarı ile, daha çok 0-19 nüfus aralığı ile 20-49 aralığında toplanmıştır. II.Tahrirle birlikte (1530) köylerin nüfus bakımından büyümesi ile 50-99 aralığında 1 ve 100-199 aralığında 1 olmak üzere toplam iki köy bulunmaktadır. Nüfus bakımından fazla olan köyler her zaman olduğu gibi yine gayr-i müslimlerin tercih sebebi olmuştur. III. Tahrirde ise gayr-i müslim nüfus 20-49 aralığından 300+ aralığına kadar eşit bir şekilde dağılmıştır. Daha önceden de belirtildiği üzere onları böyle bir davranışa iten neden kalabalık nüfuslu yerleşim birimlerinin kendilerini emniyette hissetmelerini sağlamasıdır. I.Tahrirler(1485) genellikle köylerin yeni teşekkül etmeye başladığı dönemler olarak bilinir.

Kırşehir'de bulunan gayr-i müslimlerin bulunduğu köylerin nüfus aralıkları;

NÜFUS ARALIĞI	1485	1530	1584
0-19	2	1	-
20-49	3	1	1
50-99	-	1	1
100-199	-	1	1
200-299	-		1
300+	-		-

16 BOA TD 19,s.283, defterde "Tasarruf-ı malikane, Vakf-ı Zaviye-i Ahi Evran ve nisf-ı Ahi Bey Vakf-ı Zaviye-i Aşık Paşa divanı hass-ı Alaüddevle".

17 BOA TD 19, s. 281.w

18 BOA TD 19, s. 282.

19 BOA TD19, s. 283.

20 BOA TD 19, s. 290.

21 KKA TD139, s. 70/a.

22 KKA TD 139, s. 70/b.

23 KKA TD 139 s. 81/a-82/a.

Sonuç

Kırşehir sancağında I. Tahrirde (1485) toplam 2754 nefer genel nüfusa karşılık 93 nefer gayr-i müslim nüfus yer almaktadır. II. Tahrirde (1530) toplam nüfus 9222 iken III. Tahrirde (1584) 24346 nefere yükselmiştir. Bu toplam nüfus içerisinde 334 nefer gayr-i müslim nüfusun yüzde olarak yaklaşık % 2 civarında olduğu belgelerden tespit edilmiştir. XVI. yüzyılın başından sonuna kadar izlemiş olduğu periyoda baktığımızda Kırşehir’de ilk tahrir ile son tahrir arasında %100’ün üzerinde bir nüfus artışının olduğu görülmektedir.

Kaynakça

Arşiv Kaynakları

Tahrir Defterleri

a-Başbakanlık Osmanlı Arşivi

TD, 19

b-Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyud-ı Kadime Arşivi

KKA , nr. 139

Yayınlanmış Vesika

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü 998 numaralı (937/ 1530) Vilayet-i Diyar-ı Bekr Ve'l Arab ve Zu'l-Kadriye İcmal Defteri.

Eserler

Faroqhi, S. (1994). *Osmanlı'da Kentler ve Kentliler*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

İnalçık, H. (2000). *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarih, C. 1 (1300-1600)*. İstanbul: Eren Yayınları.

Köprülü, F. (1994). *Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu*, Ankara 1994.

Sümer, F. (1960). Anadolu'ya Yalnız Göçebe Türkler mi Geldi? *Bellekten*, 24 (196): 592-593.

Şahin İ. (1985). Osmanlı Devrinde Kırşehir'in Sosyal ve Demografik Tarihi (1485-1584). *Türk Kültürü ve Ahilik Bayramı Sempozyumu Tebliğleri*, 13-15 Eylül - Kırşehir, İstanbul.

